

Reactie op 'Filicide; psychiatrische aspecten van kinderdoding door ouders – een literatuuroverzicht'

Dil e.a. (2008) vragen in hun overzichtsartikel terecht aandacht voor de kinderdoding. In hun boeiende artikel komen zij onder meer tot de conclusie dat bij daders van kinderdoding veelvuldig psychiatrische stoornissen vóórkomen, evenals een belaste voorgeschiedenis met mishandeling en seksueel misbruik.

In de aanbevelingen bepleiten zij een samenvoeging van psychiatrisch en criminologisch onderzoek. De belangrijkste aanbeveling lijkt mij dat wij bij onderzoek en behandeling van kinderen aandacht moeten besteden aan psychische stoornissen van ouders. Ik zou omgekeerd de aanbeveling willen doen dat bij ouders met psychische stoornissen standaard de aandacht uitgaat naar de kinderen. Het KOPP-project (kinderen van ouders met psychiatrische problematiek) is daarvan een landelijk bekend voorbeeld. Helaas wordt van dit aanbod naar mijn mening nog te weinig gebruik gemaakt.

In de discussie melden de auteurs dat de door hen geïncludeerde onderzoeken sterk heterogene groepen betreffen met kleine aantallen daders. Omdat het artikel in oktober 2007 werd geaccepteerd, kan ik mij voorstellen dat het proefschrift van Verheugt (2007), dat in september van dat jaar verscheen, niet meer in het literatuuronderzoek kon worden opgenomen. In deze klinisch en forensisch psychologische studie zijn uiteindelijk 56 dossiers van kinderdoders in Nederland minutieus onderzocht. Dil e.a. worden dus op hun wenken bediend: het gaat om een groot aantal daders en het betreft een samenvoeging van psychiatrisch en criminologisch onderzoek. Ik raad een ieder aan van dit proefschrift, *Moordouders* geheten, kennis te nemen. Als opwarmer vermeld ik een aantal belangwekkende resultaten uit dit onderzoek.

Van de kinderdoders heeft 85% een of meer verlieservaringen (ouder, broer, zus of eigen kind), bij 79% is er een gezinstrauma en bij 56% is sprake

van een of meer familiegeheimen. Van de kinderdoders bleek 45% in het jaar voor de kinderdoding in zorg voor psychische problematiek; 62% had ten tijde van de doding een psychiatrische stoornis en eveneens 62% had een persoonlijkheidsstoornis. Slechts 4% van de kinderdoders heeft een veilige gehechtheidsrelatie (tegenover 60% in de normale populatie). De kinderdoders passen dan ook in de klinische en forensische populatie.

Een belangrijke bevinding is dat 40% van de kinderdoders een duidelijk signaal afgaf in de periode voor de doding en aankondigde zichzelf en/of zijn kinderen wat aan te willen doen. Deze signalen werden in de helft van de gevallen gegeven aan de hulpverlening, de rest aan vrienden en/of familie.

Verheugt besluit zijn proefschrift met een geïntegreerde visie op het fenomeen kinderdoding: kinderdoders hebben vaak op jonge leeftijd een of meer (jonge) dierbaren verloren, zij kennen over het algemeen een onveilige gehechtheidsrelatie met hun ouders die weinig emotioneel beschikbaar waren en zij hebben in de loop van hun ontwikkeling, al of niet op basis van dat verlies en/of die onveilige gehechtheidsrelatie, een psychische stoornis gekregen, vaak met depressieve kenmerken. Zij hebben op basis van hun onveilige gehechtheid en wellicht versterkt door de psychische stoornis, problemen in compromisvorming tussen afstand en nabijheid, de afgrenzing van zichzelf van de ander, in zowel de relatie met hun ouders en hun kinderen. Indien zich dan in de actualiteit een sterke aantasting van het zelfgevoel aandient in de vorm van een nieuw verlies, dan kan deze mix van factoren dit basaal explosieve mengsel bij de ouder tot ontploffing brengen in de vorm van het om het leven brengen van zijn kind.

Het artikel van Dil e.a. gaf al stof tot nadenken. De opmerkelijke bevindingen van Verheugt bevestigen hun aanbeveling om in de dagelijkse praktijk veel meer aandacht te geven aan de wisselwerking tussen ouders en kinderen bij het bestaan van psychische problematiek en vooral aan verlieservaringen bij een persoon met een onveilige gehechtheidsrelatie.

LITERATUUR

- Dil, L.M., Doreleijers, Th.A.H., & Schoevers, R.A. (2008). Filicide; psychiatrische aspecten van kinderdoding door ouders – een literatuuroverzicht. *Tijdschrift voor Psychiatrie*, 50, 263-272.
- Verheugt, A.J. (2007). *Moordouders. Kinderdoding in Nederland. Een klinisch en forensisch psychologische studie naar de persoon van de kinderdoder*. Assen: Van Gorcum.

AUTEUR

A.J.M.P. RUTGERS is psychiater en psychoanalyticus en is als geneesheer-directeur werkzaam bij GGZ Friesland.

Correspondentieadres: A.J.M.P. Rutgers, GGZ Friesland, Sixmastraat 2, 8932 PA Leeuwarden.

E-mail: toon.rutgers@ggzfriesland.nl.

TITLE IN ENGLISH Reaction on 'Filicide; psychiatric disorders in parents who murder their children – a review'

ANTWOORD aan Rutgers

Rutgers levert een waardevolle bijdrage aan het denken over filicide door te verwijzen naar het proefschrift *Moordouders* van Verheugt. Omdat de publicatie van Verheugts bevindingen inderdaad plaatsvond nadat wij ons laatste manuscript hadden ingediend, konden we zijn resultaten niet meenemen.

Wat betreft de psychiatrische aspecten van filicide, het hoofdonderwerp van ons literatuuronderzoek, heeft Verheugt mannelijke en vrouwelijke daders kunnen vergelijken. Hij vond significant meer psychische stoornissen bij vrouwelijke dan bij mannelijke daders.

Ten slotte onderschrijven wij de aanbeveling om structureel aandacht uit te laten gaan naar kinderen van ouders met psychiatrische problematiek. Wel willen wij benadrukken dat een psychiatrische stoornis bij een ouder op zichzelf geen specifieke risicofactor is voor kinderdoding. Verreweg de meeste ouders met een psychiatrische stoornis plegen geen geweld tegen hun kinderen. In zijn proefschrift gaat Verheugt ook in op de moeilijkheden van risicotaxatie. Kinderdoding is

een fenomeen waarbij vele verschillende, op elkaar inwerkende factoren uiteindelijk in zeer zeldzame gevallen leidden tot geweld met een fatale afloop.

AUTEURS

L.M. DIL is (kinder- en jeugd)psychiater en is werkzaam bij JellinekMentrum, afdeling Jeugd, Amsterdam.

R.A. SCHOEVERS is psychiater en A-opleider bij JellinekMentrum in Amsterdam.

TH.A.H. DORELEIJERS is hoogleraar kinder- en jeugdpsychiatrie in het VU medisch centrum, opleider in het academisch centrum voor kinder- en jeugdpsychiatrie De Bascule in Amsterdam en hoogleraar forensische psychiatrie aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden.

Correspondentieadres: L.M. Dil, JellinekMentrum Jeugd, Keizersgracht 572, 1017 EM, Amsterdam.

E-mail: linda.dil@mentrum.nl.